

Udviklingspsykologi – efterår 2021

Vejledende pensum (Bacheloruddannelsen)

Pensumlisten findes på fagets side på Brightspace med evt. links og oplysninger om semesterhyldede.

Allen, J. P., Narr, R. K., Kansky, J. & Szwedlo, D. E. (2020). Adolescent peer relationship qualities as predictors of long-term romantic life satisfaction. *Child Development, 91*(1), 327-340.
<https://doi.org/10.1111/cdev.13193>

En antagelse i tilknytningsteorien er, at børn udvikler tilknytningsstile til tidlige omsorgspersoner, og at disse stile i nogen grad bæres med ind i romantiske relationer i voksenlivet. Mellem barndom og voksenliv er imidlertid ungdommen, som rummer væsentlige udviklingsmæssige opgaver i forhold til at knytte nære bånd. Denne undersøgelse ser på betydningen af nære relationer i ungdommen og peger på, at venskaber – frem for tidlige kæresteforhold – spiller en central rolle for trivsel i voksenlivets romantiske relationer. [14 s.]

Baillargeon, R., Spelke, E.S. & Wasserman, S. (1985). Object permanence in five-month-old infants. *Cognition, 20*(3), 191-208. [https://doi.org/10.1016/0010-0277\(85\)90008-3](https://doi.org/10.1016/0010-0277(85)90008-3)

En klassisk artikel, som vha. Violation-of-Expectation paradigmet viste, at blot 5-måneders gamle børn udviste objektpermanens. På daværende tidspunkt var Piagets teori "the golden standard". Piaget hævdede som bekendt, at børnene etablerer de første skrøbelige repræsentationer omkring 8-måneders alderen og faktisk først etablerer stabile repræsentationer i 18-24 måneders alderen, hvilket inden for Piagets teori samtidig markerede overgangen fra det sensorisk motoriske stadium til det præ-operationelle stadium. Resultaterne fra Baillargeon et al. (1985) udfordrede radikalt Piagets forståelse og hermed hele ideen om, at barnets motoriske formåen var 'motoren' i det førsproglige barns intellektuelle udvikling. [18 s.]

Baltes, P. B. (1997). On the incomplete architecture of human ontogeny: Selection, optimization, and compensation as foundation of developmental theory. *American Psychologist, 52*(4), 366-380.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.52.4.366>

Der præsenteres en model over, hvorledes biologisk-genetiske og sociokulturelle strukturer kan tænkes at spille sammen over livsløbet - og ikke mindst i den høje alderdom. [15 s.]

Baron-Cohen, S., Leslie, A. M. & Frith, U. (1985). Does the autistic child have a "theory of mind"? *Cognition, 21*(1), 37-46. [https://doi.org/10.1016/0010-0277\(85\)90022-8](https://doi.org/10.1016/0010-0277(85)90022-8)

Teksten er klassisk i den forstand, at den rummer det første rapporterede studie af, hvorledes børn med autisme klarer sig i en false belief-test. Desuden testes dels en gruppe børn med Down's syndrom og dels en gruppe normaltudviklede børn. Resultaterne viser bl.a., at selvom de autistiske børns mentale alder er højere, end det er tilfældet for de øvrige grupper af børn, så klarer de sig markant dårligere i false belief-testen. På baggrund heraf konkluderer forfatterne, at autisme sandsynligvis er en specifik deficit, og at Theory of Mind måske bør ansues som et ganske særligt felt, der kunne tænkes at fungere relativt uafhængigt af andre udviklingspsykologiske domæner. [10 s.]

Beck-Gernsheim, E. (1998). On the way to a post-familial family: From a community of need to elective affinities. *Theory, Culture & Society*, 15(3), 53-70. <https://doi.org/10.1177/0263276498015003004>

I denne tekst diskuteres familiens kontinuitet og forandring set i et historisk lys. På den ene side er det, ifølge forfatteren, muligt at male et billede af den traditionelle familie som en relativ stabil institution, der på trods af radikale samfundsmæssige forandringer, vedbliver at være den mest normale samlivsform. På den anden side, understreger forfatteren, har tendenser i retning af individets frigørelse og materielle uafhængighed skabt så gennemgribende forandring i måden vi lever sammen på, at familien er på vej til at blive noget radikalt anderledes end tidligere. Teksten illustrerer med mange eksempler hvordan historiske og samfundsmæssige forandringer kan sætte scenen for det samspil, der foregår i familiens nære relationer. [18 s.]

Brito, N.H. (2017). Influence of the home linguistic environment on early language development. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences*, 4(2), 155-162. <https://doi.org/10.1177/2372732217720699>

Denne artikel giver et kort overblik over mulige sammenhænge mellem familiers socioøkonomiske status og børns sprogudvikling. Perspektivet på de vigtige miljøfaktorerers betydning er i denne artikel primært neuropsykologisk. Forfatteren kommer desuden med konkrete anbefalinger til interventioner over for børn som pga. familiens lave socioøkonomiske status risikerer at blive forsinket i deres sproglige udvikling (i en amerikansk kontekst). [5 s.]

Bronfenbrenner, U. (1979). Basic concepts. I: *The ecology of human development: Experiments by nature and design* (kapitel 2). Harvard University Press.

Bronfenbrenner redegør for den økologiske udviklingspsykologis basale begreber ud fra 11 definitioner. Sammenhænge mellem individ - omverden præsenteres, herunder de forskellige systemer, individet påvirkes af i sin udvikling: Mikro-, meso-, exo- og makrosystemerne. Desuden defineres menneskelig udvikling, økologisk transition, økologisk og udviklingsmæssig validitet, samt metodemæssige konsekvenser af det økologiske perspektiv. [25 s.]

Cassibba, R., Coppola, G., Sette, G., Curci, A. & Costantini, A. (2017). The transmission of attachment across three generations: A study in adulthood. *Developmental Psychology*, 53(2), 396-405. <https://doi.org/10.1037/dev0000242>

Et af de mere interessante forskningsresultater inden for små børns tilknytning er sammenhængen mellem en moders tilknytningsstil og den tilknytningsstil, som hendes barnet udvikler i løbet af første leveår. I dette italienske studie undersøgte forskerne 3 generationer (voksne børn, deres forældre og deres bedsteforældre) med fokus på "the transmission gap", det vil sige det faktum, at tilknytningsstil ikke altid overføres direkte fra én generation til den næste. Resultaterne pegede blandt andet på, at overførslen af tryk tilknytning var mere fremtrædende fra mor til barn end fra far til barn, mens det at have to trygt tilknyttede forældre i én generation øgede sandsynligheden for tryk tilknytning hos næste generation. Forfatterne diskuterer blandt andet betydningen af faderens investering i barnet, indflydelsen fra den specifikke historiske setting samt tilknytningsstilens foranderlighed i livsløbet. Kan med fordel læses sammen med Mikulincer & Shaver (2007). [10 s.]

Cecil, C. A. M., Barker, E. D., Jaffee, S. R. & Viding, E. (2012). Association between maladaptive parenting and child self-control over time: Cross-lagged study using a monozygotic twin difference design. *The British Journal of Psychiatry*, 201(4), 291-297. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.111.107581>

Mange udviklingspsykologiske undersøgelser peger på en sammenhæng mellem forældres adfærd og børns udvikling. Det er dog ofte vanskeligt at afgøre, om der forekommer en egentlig miljø-påvirkning fra forældre til børn, fordi forældre også videregiver arvelige risikofaktorer. Denne undersøgelse udmærker sig ved at bruge et længdesnitsdesign til at følge enæggede tvillinger og deres forældre. Et af undersøgelsens resultater var, at forskelle i forældres negative opdragelse (fra en tvilling til en anden tvilling) gjorde en forskel i udviklingen af børnenes selvkontrol. Der var også reciproke effekter fra børnenes selvkontrol til forældrenes opdragelse. [7 s.].

Costa, P.T., McCrae, R. R. & Löckenhoff, C. E. (2019). Personality across the life span. *Annual Review of Psychology*, 70, 423-448. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-103244>

Artiklen forsøger at gøre status over flere årtiers forskning i personlighedens stabilitet og forandring. Mulige årsager hertil behandles og Costa og McCraes Fem Faktor Teori præsenteres som en mulig forståelsesramme, som vil kunne anvendes til nærmere udforskning af de processer igennem hvilke dispositionelle træk danner udgangspunkt for henholdsvis motivationelle begreber og narrative konstruktioner. [27 s.].

Dahl, J. J., Kingo, O. S. & Krøjgaard, P. (2015). The magic shrinking machine revisited: The presence of props at recall facilitates memory in 3-year-olds. *Developmental Psychology*, 51(12), 1704-1716.

I et nu klassisk studie viste Simcock og Hayne (2002), at 3-årige var ude af stand til at anvende nyligt erhvervede ord til at beskrive den magiske krympemaskine, de tidligere havde oplevet. I Simcock og Haynes studie blev børnenes sproglige genkaldelse testet uden, at 'maskinen' var til stede. I dette studies replikeres Simcock og Haynes studie, men hvor remedierne er til stede under testen, samtidig med, at man søger at kontrollere for eventuelle effekter af her-og-nu problemløsning. Resultaterne viser, at børnene – når remedierne er til stede under test – bruger nyligt erhvervede ord til at fortælle om den tidligere oplevede begivenhed. Fundene har relevans for vores forståelse af barndomsamnesi. [13 s.].

Detterman, D. K. (2006). Spearman's *g*: Past, present, and future. I: R. A. Peel & M. Zeki (Red.), *Human ability – Genetic and environmental influences* (s. 19-45). Galton Institute.

Teksten er en introduktion til den generelle intelligensfaktor, *g*. På baggrund af en kort redegørelse for fænomenets historie, beskrives *g* som en latent generel faktor, der afspejler individers evne til at præstere på tværs af forskellige kognitive domæner. Denne faktor har vist sig at have relativt høje arvelighedsestimater, være stabil over tid og svær at påvirke gennem aktiv intervention. [27 s.].

Fagan, J., Day, R., Lamb, M. E. & Cabrera, N. J. (2014). Should researchers conceptualize differently the dimensions of parenting for fathers and mothers? *Journal of Family Theory & Review*, 6(4), 390-405. <https://doi.org/10.1111/jftr.12044>

I denne tekst præsenterer forfatterne en kritisk diskussion af evidensen for, at vi bør have to forskellige teoretiske konstrukter til at forstå moderskabet og faderskabet. Artiklen redegør for den empiriske forskning i fædres involvering og ser på den betydning begge forældre har for børns udvikling. [16 s.].

Faircloth, C. (2014). Intensive parenting and the expansion of parenting. I: E. Lee, J. Bristow, C. Faircloth & J. Macvarish, *Parenting culture studies* (s. 25-50). Palgrave MacMillan.

Udviklingspsykologisk forskning har gennem årtier understreget, at forældres adfærd er en indflydelsesrig faktor i børns udvikling og trivsel. Nu argumenterer kultur-sociologer for, at udviklingspsykologiens pointer er blevet folkeviden og at denne viden afspejles i en aktuel, vestlig forældretil, betegnet "intensive parenting". Intensive parenting beskrives i denne tekst af Charlotte Faircloth som et kulturelt ideal eller "script" for det moderne forældreskab, som er børnecentreret, vejledt af eksperter, arbejdskrævende, følelsesmæssigt drænende, og ikke mindst økonomisk dyrt. [26 s.].

Gottfredson, L. S. (2004). Life, death, and intelligence. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 4(1), 23-46.

<http://www1.udel.edu/educ/gottfredson/reprints/2004LifeDeathIntelligence.pdf>

Teksten beskæftiger sig med de praktiske implikationer af individuel variation i generel intelligens, *g*. *g* er forbundet med evnen til at håndtere mental kompleksitet. Denne evne er ikke blot nyttig i akademisk sammenhæng, men har også en række praktiske konsekvenser for vores dagligliv. Hverdagen er fuld af komplekse udfordringer og høj *g* øger chancen for vellykket håndtering af disse udfordringer indenfor mange forskellige praktiske områder i livet. [24 s.].

Heckhausen, J., Wrosch, C. & Schulz, R. (2010). A motivational theory of life-span development. *Psychological Review*, 117(1), 32-60. <https://doi.org/10.1037/a0017668>

Teksten introducerer en motivationel livsløbsteori, der udmøntes i specifikke empirisk undersøgelse antagelser om adaptiv regulering af udvikling. Forfatterne fremlægger en række empiriske undersøgelser med henblik på afklaring af de enkelte antagelsers evidensmæssige status, og påpeger fremtidige områder, der med fordel kan udforskes for at opnå yderligere afklaring af teoriens anvendelighed. [29 s.].

Jacobson, N. S. & Christensen, A. (1998). From love to war. I: *Acceptance and change in couple therapy: A therapist's guide to transforming relationships* (s. 22-40). Norton.

Dette kapitel beskriver et af de mere dramatiske relationelle udviklingsforløb i voksenlivet, nemlig det, der begynder med kærlighed og forelskelse, fortsætter til ægteskab og familiedannelse og ikke sjældent ender ved skilsmisse eller ulykkeligt fortsat samliv. Forfatterne tager afsæt i den sociale indlærings-teori og bruger begreber som negativ reinforcement, tvingende samspil (eng: coercion) og bias i attribuering til at forklare de processer, hvorved et pars personlighedsmæssige forskelle over tid udvikler sig til uforenelige, polariserede positioner i familien. Betydningen af både kontekst og personlighed inddrages også. Teksten kan med fordel læses sammen med Overall og Simpson (2006) og Beck-Gernsheim (1998). [19 s.].

Johnson, W. (2012). How much can we boost IQ? An updated look at Jensen's (1969) Question and Answer. I: A. M. Slater & P. C. Quinn (Red.), *Developmental psychology: Revisiting the classic studies* (kap. 8, s. 118-131). Sage Publications.

I 1969 udgav tidsskriftet Harvard Educational Review en artikel forfattet af Arthur Jensen, der var professor i uddannelsespsykologi ved University of California, Berkeley. Artiklen, der omhandlede forskelle i intelligens for racer og socialklasser, og deres mulige genetiske grundlag, skabte voldsomme kontroverser både på daværende tidspunkt og i årene der fulgte. Teksten giver en indføring i Jensens oprindelige fund og argumenter, og forsøger at evaluere artiklens pointer i lyset af de efterfølgende årtiers forskning. [14 s.].

Kingo, O. S., Staugaard, S. R. & Krøjgaard, P. (2014). Three-year-olds' memory for a person met only once at the age of 12 months: Very long-term memory revealed by a late-manifesting novelty preference. *Consciousness and Cognition*, 24, 49-56. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2013.12.011>

I dette forsøg undersøgte man 3-åriges hukommelse for et tidligere besøg i laboratoriet, der fandt sted da børnene var blot 12 måneder gamle. Retentionsintervallet (altså afstanden i tid fra det oprindelige forsøg til den nye test) var ganske betragteligt, og derfor forsøgte man under genkaldelses-sessionen at tilvejebringe flest mulige ledetråde fra det oprindelige forsøg – bl.a. ved at vise filmoptagelser fra det oprindelige forsøg. Artiklen adresserer en række spørgsmål vedrørende metodologiske problemstillinger, hukommelsessystemer og deres tilgængelighed, og kan med fordel læses sammen med Kingo og Krøjgaard (2013) og Simcock og Hayne (2002). [8 s.]

Krøjgaard, P., Kingo, O.S., Jensen, T.S. & Berntsen, D. (2017). By-passing strategic retrieval: Experimentally induced spontaneous episodic memories in 35- and 46-month-old children. *Consciousness and Cognition*, 55, 91-105. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2017.08.001>

Direkte adspurgt har små børn typisk vanskeligt ved at genkalde sig og fortælle om begivenheder, de tidligere har oplevet. Fund fra sådanne studier er typisk blevet tolket som udtryk for, at episodisk hukommelse udvikles relativt sent i børnenes liv. Viljestyret og strategisk genkalden er imidlertid ikke den eneste måde, hvorpå minder fra konkrete episoder kommer til vores sind. Nogle gange kommer en erindring til os spontant, nærmest 'ud af det blå', uden at vi aktivt og viljestyret har forsøgt at genkalde os den. Spontan genkalden må formodes at være mindre kognitivt krævende, da den i mindre grad trækker på eksekutive funktioner og primært er associativ. Der er derfor gode grunde til at tro, at spontane erindringer er hyppigt forekommende hos små børn. Spontan genkalden er imidlertid i vid udstrækning blevet negligeret i forskningen, og hidtil er spontan genkalden hos børn kun blevet påvist i dagbogsstudier. Med anvendelse af et nyt design induceres spontane erindringer i denne undersøgelse eksperimentelt, hvilket i princippet muliggør mere systematiske undersøgelser af denne form for genkaldelse. [15 s.]

Larsen, L. & Hartmann, P. (2011). Research methodological issues in geropsychology. I: L. Larsen (Red.), *Geropsychology: The psychology of the ageing person* (s. 17-35). Aarhus University Press.

Teksten gennemgår forudsætningerne for at kunne frembringe kvalificerede svar på spørgsmål om psykologiske variables aldersrelaterede variation, forandring og kontinuitet i løbet af voksenlivet. Den empiriske undersøgelse opbygges som en forskningsmetodisk proces bestående af 4 overordnede konsekutive faser. Faserne omhandler henholdsvis operationalisering, psykometri, undersøgelsesdesign og stabilitetsformer. [18 s.]

Legare, C. H. (2017). Cumulative cultural learning: Development and diversity. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 114, 7877-7883. <https://doi.org/10.1073/pnas.1620743114>

En artikel om hvordan børn tilegner sig kultur. Artiklen supplerer Tomasello (2016) ved at inddrage resultater fra meget anderledes kulturer (non WEIRD, [W]estern, [E]ducated, [I]ndustrialized, [R]ich, and [D]emocratic). En anden styrke ved Legare's artikel er, at den ikke blot peger på hvordan voksne tilrettelægger kulturel information, så den bliver tilgængelig for børnene, men samtidig diskuterer hvilke kompetencer, det lille barn skal besidde, for at kunne tage imod sådanne instruktioner. [7 s.]

Mandler, J.M. (2012). On the spatial foundations of the conceptual system and its enrichment. *Cognitive Science*, 36, 421-451. [https://doi.org/ 10.1111/j.1551-6709.2012.01241.x](https://doi.org/10.1111/j.1551-6709.2012.01241.x)

Jean Mandler har det meste af sin karriere været en central figur i en omfattende diskussion af begrebers (concepts) status og udvikling hos spædbørn. I denne artikel, forsøger hun at få de forskellige hovedperspektiver i debatten til at mødes ved at indgå et kompromis mellem en nativistisk og empiristisk tilgang og samtidig foreslå en enkelt domænegenerel central mekanisme til dannelsen af de første begreber. Mandler forsøger således at beskrive *hvordan* de første begreber udvikles ud fra "spatiale primitiver". Artiklen befinder sig i den mere krævende ende af pensum, men tilbyder en grundig diskussion af de vigtigste faktorer for forståelse af barnets tidligste begreber. Den kan med fordel læses *efter* det mere generelle kapitel 7 i Siegler et al. (2020) om udvikling af begreber. [25 s.].

Meltzoff, A. N. (1988). Infant imitation after a 1-week delay: long-term memory for novel acts and multiple stimuli. *Developmental Psychology*, 24(4), 470-476. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.24.4.470>

Et af de første velkontrollerede imitations-studier, der blev publiceret. I artiklen præsenteres rationale bag forsinket imitations-paradigmet, som i dag er anerkendt som en af de bedste metoder til at belyse førsproglige børns hukommelse. Artiklen rummer i den forbindelse det måske mest berømte og overbevisende imitationsdesign til dato, hvor det undersøges, om barnet vil imitere en voksen, der "tænder" en lampe med panden. Resultaterne fra studiet tilvejebragte overbevisende evidens for, at Piaget havde undervurderet spædbørns repræsentationelle evner. [7 s.].

Meltzoff, A. N. (1995). Understanding the intentions of others: Re-enactment of intended acts by 18-month-old children. *Developmental Psychology*, 31(5), 838-850. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.31.5.838>

I bestræbelserne på at afdække, på hvilket tidspunkt i ontogenesen vi som mennesker begynder at forstå andre mennesker som intentionelle væsener, har man traditionelt taget udgangspunkt i børns sprogligt formulerede forklaringer på forskellige menneskelige handlinger. Men i den empiriske artikel forsøger Meltzoff derimod at "spørge" til blot 18 måneder gamle børns forståelse af en intenderet handling, så børnene kan "svare" uden at skulle gøre brug af sprog. [13 s.].

Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2016). Individual differences in attachment-system functioning: Development, stability, and change. I: *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change* (2. udgave, kapitel 5.). Guilford Press.

Dette kapitel beskæftiger sig med tilknytningsstil i et livsløbsperspektiv. Forfatterne gennemgår hvordan tilknytningsstil udvikler sig og diskuterer spørgsmålet om stabilitet versus forandring i tilknytningsstil fra barndom til voksenalder. Forfatterne repræsenterer et perspektiv på tilknytningsstil som noget relativt stabilt, hvor den tidligt udviklede indre arbejdsmodel for tilknytning bringes med ind i individets senere relationelle erfaringer. Et særligt fokus i teksten er spørgsmålet om hvordan og i hvilket omfang tilknytningsstil overføres fra én generation til den næste. [31 s.].

Mortensen, E. L. (2011). The ageing intellect. I: L. Larsen (Red.), *Geropsychology: The psychology of the ageing person* (s. 65-95). Aarhus University Press.

Teksten omhandler observationsstudier af aldring og intellektuelle funktioner. Der redegøres detaljeret for undersøgelserne af Glostrup 1914-kohorten, som med Wechslers intelligensprøve er fulgt over en 40-årig periode fra 50- til 90 årsalderen. Det påvises, at der i længdesnitsundersøgelser

med tilstrækkeligt lange opfølgingsperioder i høj alder ses et meget betydeligt fald i intellektuel funktion. Der ses dog store individuelle forskelle med hensyn til aldersrelaterede ændringer i intellektuelle funktioner. [30 s.].

Murray, L. & Trevarthen, C. (1985). Emotional regulation of interactions between two-month-olds and their mothers. I: T. M. Field & N. A. Fox (Red.), *Social perception in infants* (s. 177-197). Ablex.

En klassisk artikel, hvor Murray og Trevarthen med et elegant design viser 2-3 måneder gamle børns forventninger til den voksnes kommunikation. Ideen er, at implementerer en form for forstyrrelse i kommunikation og så registrerer, hvorledes det lille barn reagerer herpå. Trevarthen var én af de første, der tog afsæt i den tese, at barnet er født som et socialt væsen, der meget tidligt er særligt orienteret mod andre mennesker. [20 s.].

Onishi, K. H. & Baillargeon, R. (2005). Do 15-month-old infants understand false beliefs? *Science*, 305(5719), 255-258. <https://doi.org/10.1126/science.1107621>

Med anvendelse af de klassiske test af falske antagelser (f.eks. "Sally-Anne"- og "Smarties"-testen) har det inden for Theory of Mind feltet længe været den autoritative opfattelse, at mens normalt udviklede 4-5 årige børn klarer disse test, så har 3-årige typisk vanskeligt ved dem. I en ny række studier har man imidlertid ved at gøre brug af mere simple responsmuligheder fra børnenes side (f.eks. looking-time), sandsynliggjort, at børn under 2 år forstår andres (falske) antagelser. Onishi og Baillargeons (2005) artikel var den første artikel i denne nye bølge og er hermed allerede en klassiker inden for feltet. [3 s.].

Overall, N. C. & Simpson, J. A. (2015). Attachment and dyadic regulation processes. *Current Opinion in Psychology*, 1, 61-66. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2014.11.008>

Denne tekst præsenterer model, der kan forklare hvorfor voksne med utryk tilknytningsstil oplever mindre tilfredshed og stabilitet i parforholdet. På samme tid fremhæver forfatterne hvordan parforholdet – via sensitiv partnerstøtte - kan nedregulere tilknytningsrelateret angst og dermed udgøre et trygt tilknytningsmiljø. Dermed er teksten en repræsentant for det udviklingsmæssige perspektiv, at positive erfaringer i nære relationer – også sent i livet - kan tilvejebringe udvikling af mere tryk tilknytning og trivsel i parforholdet. Teksten kan med fordel læses sammen med Jacobson & Christensen (1998) og Beck-Gernsheim (1998). [11 s.].

Paquette, D. (2004). Theorizing the Father-Child Relationship: Mechanisms and Developmental Outcomes. *Human Development*, 47(4), 193-219. <https://doi.org/10.1159/000078723>

Denne artikel argumenterer for at fædre har en særskilt funktionel rolle for børns udvikling. Teorier om far-barn forholdet må derfor adskille dette fra mor-barn forholdet. Artiklen af Daniel Paquette blev, fra den udkom, skelsættende for den efterfølgende bølge af empirisk forskning i fædres betydning. Den ansporer stadig i dag til debat om og forskning i kønsrelaterede forskelle i forældreskabet. [27 s.].

Perner, J. & Ruffman, T. (2005). Infants' insight into the mind: How deep? *Science*, 308(5719), 214-216. <https://doi.org/10.1126/science.1111656>

Perner og Ruffmans (2005) artikel er en direkte kommentar til Onishi og Baillargeons (2005) tankevækkende studie. J. Perner var en af forfatterne bag den allerførste test af andres falske

antagelser, og forholder sig således ganske kritisk til artiklen af Onishi og Baillargeon. De to artikler er selvsagt oplagte at læse i sammenhæng – og helst i forbindelse med læsning af de øvrige tekster af relevans for Theory of Mind feltet. [3 s.].

Scott, R. M. & Baillargeon, R. (2017). Early false-belief understanding. *Trends in Cognitive Sciences*, 21(4), 237-249. <https://doi.org/10.1016/j.tics.2017.01.012>

I 2005 publicerede Onishi og Baillargeon et skelsættende studie, hvor man med anvendelse af Violation-of-Expectation paradigmet viste, at blot 15 måneder gamle børn har en rudimentær forståelse af andres falske antagelser – en forståelse, der siden begyndelsen af 80'erne ellers havde været forbeholdt 4-5 årige børn. Denne artikel er et review over de ganske mange studier, der med anvendelse af Violation-of-Expectation paradigmet blev foretaget i kølvandet på Onishi og Baillargeons pionérarbejde. Artiklen kan med fordel læses sammen med Onishi og Baillargeon (2005), Perner og Ruffman (2005), og Baron-Cohen, Leslie og Frith (1985). [13 s.].

Siedlecki, K. L., Tucker-Drob, E. M., Oishi, S. & Salthouse, T. A. (2008). Life satisfaction across adulthood: Different determinants at different ages? *The Journal of Positive Psychology*, 3(3), 153-164. <https://doi.org/10.1080/17439760701834602>

Teksten redegør for en empirisk undersøgelse af, hvorvidt prædiktorer for livstilfredshed varierer i voksenlivet som en funktion af aldersforskelle. Det antages, at menneskers værdisæt forandres systematisk i takt med stigende alder, og de hermed forbundne ændrede livsbetingelser. Disse værdiskift formodes at kunne påvirke sammenhængen mellem livstilfredshed og prædiktorer herfor. Forfatterne forventede, at flydende intelligens ville være vigtigere tidligere i voksenlivet, mens krystalliseret intelligens ville være vigtigere senere i voksenlivet. Det forventedes også, at affektive træk ville være stabile prædiktorer for livstilfredshed på tvær af forskellige aldersgrupper. [12 s.].

Siegler, R., Saffran, J.R., Gershoff, E., Eisenberg, N. & Leaper, C. (2020). *How children develop* (6. udgave). Macmillan International. (minus kap. 12 og 16)
Afvent info om bundle på Brightspace

Grundbogen. [537 s.].

Sigelman, C. K. & Rider, E. A. (2021). *Developmental psychology* (Custom edition, 2. udgave). Cengage Learning. ISBN 9781473787872
Afvent info om bundle på Brightspace

Bogen belyser forskellige hovedområder inden for det videnskabelige studie af systematisk forandring og kontinuitet i det menneskelige livsløb (fra befrugtning til død) og disses mulige årsager.

Kap. 1. indeholder en introduktion til hvad Livsløbspsykologi er og hvilke metoder vi kan anvende til at undersøge feltet. Herunder gennemgås videnskabelige tilgange, såsom case-studiet, det eksperimentelle studie og det korrelationelle studie.

Kap. 2. Omhandler teorier om menneskets psykologiske udvikling. Først gennemgås nogle gennemgående teoretiske spørgsmål, såsom arv versus miljø, aktivitet versus passivitet, kontinuitet versus diskontinuitet og universalitet versus kontekstspecifitet. Derefter behandles psykoanalytisk teori, indlærings teori, kognitiv udviklingsteori og systemteorier.

Kap. 14. Omhandler emotioner, tilknytning og sociale relationer. Kapitlet giver en introduktion til tidlig emotionel udvikling og emotionsregulering og perspektiver på relationens betydning. Herefter gennemgås tilknytningens betydning og rolle i forskellige livsaldre fra spædbarn til voksen.

Kap. 15. Omhandler familien ud fra et systemisk perspektiv med en gennemgang af familiens betydning i forskellige livsaldre fra spædbarn til voksen. Desuden gennemgås forskellige familiefORMER, herunder skilsmissefamilien. [122 s.].

Simcock, G. & Hayne, H. (2002). Breaking the barrier? Children fail to translate their preverbal memories into language. *Psychological Science*, 13(3), 225-231. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00442>

Simcock og Haynes ville gerne undersøge, om børn, der - mens deres sprog endnu er relativt underudviklet - har været vidne til en unik begivenhed, senere, når deres sproglige udvikling er mere fremskreden, er i stand til at fortælle om den oprindelige begivenhed. Til det formål præsenteres børnene for en "Magisk krympemaskine" (The Magic Shrinking Machine), som (tilsyneladende) er i stand til at 'formindske' eksemplarer af objekter. Børn i tre aldersgrupper lærer at håndtere maskinen og testes igen måneder senere med henblik på at få testet deres motoriske og verbale hukommelse for den pågældende begivenhed. Artiklen, der ofte er citeret, berører en problemstilling, der er helt central for vores forståelse af barndomsamnesi – altså det fænomen, at voksne og store børn kun ganske sjældent er i stand til at fortælle om konkrete begivenheder, de oplevede i de første 3-4 år af deres liv. [6 s.].

Sommer, D. (2012). *A childhood psychology: Young children in changing times* (kapitel 1+7). Palgrave Macmillan.

Kapitel 1 handler om forskellige udvalgte faglige ændringer i synet på barnets udvikling. Forandringen fra stadietænkning til transaktionelle netværk beskrives. Kapitlet afsluttes med en stipulering af ni kontekstuelle teser om barnets udvikling. Kapitel 7 starter med at opridsede centrale forskelle i udviklings syn før og efter paradigmeskiftet. Herefter uddybes det såkaldte kontekstuelle approach med en niveau model. Her fremhæves udviklingens temporale dimension, udviklingsmæssige niveauer samt vigtigheden af individets oplevelse i en barndomspsykologisk ramme. [68 s.].

Stern, D. (2000). *Spædbarnets interpersonelle verden: Et psykoanalytisk og udviklingspsykologisk perspektiv* (s. 77-211). Hans Reitzel.

Med udgangspunkt i normaludviklingen forsøges en integration af psykoanalytisk og udviklingspsykologisk viden om barnet. Grundlæggende antagelser bag tidligere psykoanalytiske opfattelser kritiseres, og et alternativt syn fremlægges med basis i nyere forskning. I fokus er barnets tidlige kompetencer, faser i selvets udvikling samt forholdet selv-andre. [133 s.].

Tomasello, M. (2000). The item-based nature of children's early syntactic development. *Trends in Cognitive Sciences*, 4(4), 156-163. [https://doi.org/10.1016/S1364-6613\(00\)01462-5](https://doi.org/10.1016/S1364-6613(00)01462-5)

I denne artikel giver Tomasello en kondenseret præsentation af sin teori om det lille barns sprogtiltagelse, den brugsbaserede teori, og gennemgår den omfattende nyere empiri, der støtter den. Teorien går ud på, at barnet erhverver sproget, også grammatikken, ved hjælp af generelle kognitive og socialkognitive evner. Den brugsbaserede teori er således et opgør med og et alternativ til Chomskys teori om den medfødte universalgrammatik. [8 s.].

Tomasello, M. (2016). Cultural learning redux. *Child Development*, 87(3), 643-653.
<https://doi.org/10.1111/cdev.12499>

I 1993 skrev Tomasello og hans medforfattere en indflydelsesrig artikel om, hvad de kaldte "Cultural learning", som på daværende tidspunkt blev begrebsliggjort som bestående af imitativ læring, instrueret læring, samt 'samarbejdende' (collaborativ, eng.) læring, og som ifølge forfatterne rummede helt centrale aspekter af det unikt menneskelige. I denne artikel revurderer Tomasello sin oprindelige teori i lyset af, hvad siden har lært. I analysen trækkes på indsigter fra både andres forskning, men også fra sin egen forskning fra Max Planck Instituttet, hvor han i mere end to årtier har undersøgt både småbørns og primater sociale kognition. Artiklen er relevant både i forhold til teorier om social kognition, men også i forhold til teorier om det særligt menneskelige. [8 s.].

Tomasello, M. & Carpenter, M. (2007). Shared intentionality. *Developmental Science*, 10(1), 121-125.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2007.00573.x>

En kort og fin præsentation af *joint attention* og lignende centrale social-kognitive begreber, som ikke behandles så indgående i Siegler et al., (2020). Ud over at præsentere begreberne, så argumenterer Tomasello og Carpenter endvidere for det synspunkt, at netop evnen til at dele opmærksomhed formentlig er en unik menneskelig kompetence, der adskiller os fra andre levende skabninger. [5 s.].

Walker, C. M. & Gopnik, A. (2014). Toddlers infer higher-order relational principles in causal learning. *Psychological Science*, 25(1), 161-169. <https://doi.org/10.1177/0956797613502983>

Mens Tomasello (2016; Tomasello og Carpenter, 2007) og Legare (2017) hævder, at dét, der gør os til mennesker, langt overvejende er vores social-kognitive færdigheder, så viser resultaterne fra Walker og Gopnik, at børn meget tidligt er i stand til at forstå relationer mellem objekters egenskaber (f.eks. om to objekter er ens eller forskellige, samt evt. konsekvenser heraf). Herved påpeges med to elegante forsøg en kognitiv komponent, som måske er helt unik for netop os mennesker (aber har meget vanskeligt med netop denne type opgaver). [10 s.].

Whitehouse, A. J. O., Bishop, D. V. M., Ang, Q. W., Pennell, C. E. & Fisher, S. E. (2011). CNTNAP2 variants affect early language development in the general population. *Genes, Brain & Behavior*, 10(4), 451-456.
<https://doi.org/10.1111/j.1601-183X.2011.00684.x>

Det er velkendt, at sprogudviklingen er påvirket af generne, men hvordan og i hvilken udstrækning er ikke velafdækket. For nylig er der identificeret et gen, CNTNAP2, som ser ud til at spille en afgørende rolle for udviklingen af sproglige vanskeligheder hos såvel børn med autisme som børn med specifikke sproglige vanskeligheder (SLI). Den nærværende artikel beskriver en undersøgelse af mere end tusind normalt udviklede to-årige børn, hvor CNTNAP2s sammenhæng med sprogudviklingen er belyst. Resultaterne viser, at CNTNAP2 ikke blot påvirker sprogudviklingen i afvigende befolkningsgrupper, men også i den generelle befolkning. [6 s.].

Zeifman, D. & Hazan, C. (2008). Pair bonds as attachments: Reevaluating the evidence. I: J. Cassidy & P. R. Shaver (Red.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (2. udgave, s. 436-455). Guilford Press.

Dette kapitel adresserer de centrale spørgsmål der knytter sig til vores viden om tilknytning i nære relationer i voksenalderen. Kapitlet diskuterer blandt andet, hvad der definerer tilknytningsrelationer

mellem voksne, og hvilken funktion tilknytningssystemet tjener når det gælder partnervalg, reproduktion og familiedannelse. [20 s.].

I alt 1483 sider.